

Magasbokrú áfonya

Vaccinium corymbosum

Termesztésének története és jelenlegi helyzete

- (északi népek fontos gyűjtött gyümölcssei)
- 1860 óta gyűjtött termék konzerválása
- 1900-as évek elején termesztésbe vonás az USA-ban
- 20-as – 30-as években került Európába (NL, D)
- II. v.h. után nagyobb mértékű elterjedés (PL)
- 70-es évek – terjedés a D-i féltekén (Chile, NZ, AUS)
- Konténeres termesztés megjelenése
- Népszerű a kereskedők körében, keresleti piac
- FAO 2014: 95 e. ha, 526 e. t, 5,5 t/ha; Főbb termesztők: USA (50%), Kanada (36%), Mexikó (3,5%), Lengyel. (2,5%), Német. (2%); Chile ?

Felhasználása

- vitaminok, antocianinok, fenolok, tanninok
- friss fogyasztás
- mélyfagyasztás
- lekvár
- üdítőitalok
- bor, likőr, pálinka
- gyógynövényként
- dísznövényként

Rendszertana

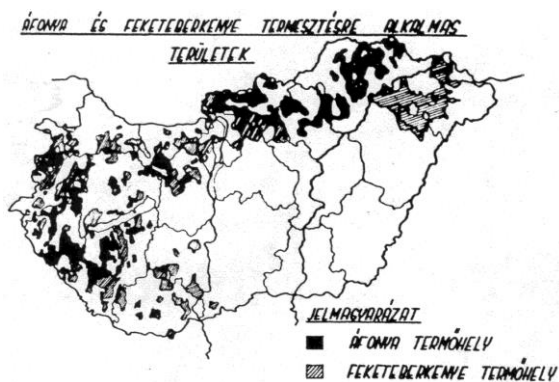
- Ericaceae - erikafélék
 - Vaccinium – áfonya (kb. 300 faj)
 - Vaccinium corymbosum – magasbokrú á.
 - Vaccinium australe – nagytermésű á.
 - Vaccinium ashei – „Rabbit-eye” á.
 - Vaccinium formosum – déli magasbokrú á.
 - Vaccinium angustifolium – keskenylevelű á.
 - Vaccinium myrtillus – fekete á. (Őshonos)
 - Vaccinium macrocarpon – termesztett vörös á.
 - Vaccinium oxycoccos – tőzegáfonya (Őshon.)
 - Vaccinium vitis-idaea – vörös áfonya (Őshon.)

Az áfonya és Magyarország

- 3 kisebb termetű őshonos faj
- 1930-as években első példányok behozatala
- honosítás a 60-as évektől
- 1972 – első telepítés (2 ha)
- 1980-as évek elején kísérleti ültetvények (8 ha)
- áfonyából készült termékek egyre kedveltebbek, friss fogyasztása is növekszik
- jelenleg is vannak árutermő ültetvények hazánkban (Zala, Somogy: pl. Nagyrécse, Galambok, Csurgó, Szőkedencs)
- Szerepel a VP gyümölcsstelepitési pályázatában

Morfológiája

- sekélyen gyökerezik; mikorrhiza gombák
- 2 (vadon 4 is) m-es lombhullató cserje
- tojásdad levelek
- vegyesrügyek a vessző végén
- virágok fürtökben, virágzás IV/3-V/1-től 3-4 hétig
- öntermékenyülés kérdése
- termése sokmagvú álbogyó, Ø8-15 mm, 1-2g
- akár 40-70 bogyó/fürt, elhúzódó érés, VII – VIII; nem utóérő
- VIII-IX rügydifferenciálódás

Fajták

- több ezer fajtája van, zömében USA-beli
- hozzánk a nagy hidegigényűek (800 – 1000 °C) valók
- fontosabb kívánalmak:
 - min. 1 cm-es bogyó
 - jó téltűrés
 - erőteljes növekedés
 - bő termés
 - viszonylagos együttérés
 - mérsékelt pergési hajlam
- VP-ben ajánlott fajták: Bluejay, Blueray, Bluecrop, Reka (NZ)

Fekete berkenye

Környezeti igényei

- igényes növény, nálunk kevés helyen jók a feltételek a számára
- fényigényes, de tűző nappal gond lehet
- évi átlag T 5-15°C, kifejezetten fagyűrő (-27°C)
- 600-800 mm/tenyészidőszak, magas páratartalom; ültetvényben terméshozáskor heti 25 mm vízigény
- szélvédelmet igényel
- savanyú (pH = 4-5), laza, humuszos talaj
- só- és mészbizonyos; N-igényes, de nitrát formájában ne adjunk N-t

Termesztéstechnológiája

- telepítés előtt talaj savanyítása, ha kell; konténeres megoldás
- szaporítás zöld- v. fás dugványozással; mikroszaporítás
- telepítés kora tavasszal, 2 éves konténeres növényekkel; lehetőleg több fajtával; 2-4.000 db/ha, VP-ben min. 5000
- első két évben nem metszik, majd ritkító metszés
- talajtakarás, öntözés, műtrágyázás (savas hatású)
- termőfordulás lassú, 6-10 éves korra éri el a maximumot (1,5-(5) kg/tő)
- betakarítás teljes érettségben, 5-7 naponta, kb. 4 héten keresztül
- kézi (2 kg/óra) és gépi betakarítás is lehet
- bogyóshoz képest jó a post-harvest-je

Rendszertan, helyzet, felhasználás

- Rosaceae család, Maloideae alcsalád
- fekete berkenye (*Aronia melanocarpa*) (piros berkenye (*Aronia arbutifolia*))
- É-amerikai származásúak
- Termesztésbe vonás az 1920-as években (Micsurin); üzemi termesztése, 1947 Szentpétersvár
- Termesztése Oroszo. (6.000 ha), Skandináv országokban, Lengyelo., Németo., Cseho., Szlovákia
- Nálunk 1976-ban kezdték honosítási kísérleteit
- Diósjenő, 1987, 2ha; Bácsalmási ÁG, 1988, 5ha; Hevesi ÁG 17 ha; jelenleg összesen kb. 40 ha
- 14-19% szárazanyagtart., antocianinok, vitaminok
- Frissen nem, lekvár, lé; élelmiszerszínezék
- Gyógy- és dísznövényként is

Morfológia

- 1,5-2,5 méter magas, 1,5 m átmérőjű cserje
- erős hajtásképzési hajlam
- Vegyesrügyek, főleg a vesszők csúcsán; almához hasonló termőrészek (dárda, sima termőnyárs, termővessző)
- Virágzás IV. 10-25-től kb. 3 hét hosszan
- 15-20, kicsi, hímnős virág sátorvirágzatban
- 1-1,5 g-os almatermés; 3 hónap fejlődési idő, érés VII/2 – VIII/2; A vegetáció hossza 195 nap

Környezeti igényei

- Fényigényes, hosszúnappalós növény
- Jó tél- (-35°C) és fagytűrő, növekedési min. +5°C
- Vízigényes; A mézre érzékeny (5% alatt legyen)

Annónacserje

(paw-paw)

(*Asimina triloba*)

Morfológia

- Nálunk 3-7 m magas, lassú növéssű fácska
- Mélyre hatoló karógyökér
- Piramis alakú korona
- Virágrügyből fejlődő nagyméretű hímnős virágok, elhúzódo virágzás III/3-V/1, dichogám
- Nagyméretű (30 cm) levelek
- Egy virágból akár 9 termés is kialakulhat; a termések nagyméretűek, 5 hónapos fejlődési idő

Környezeti igényei

- Fiatal korban célszerű árnyékolni, később nem
- Téltűrése jó, tavaszi fagyokra érzékeny
- Vízigényesnek mondható
- Termékeny talajokon érzi jól magát

Termesztése

- Vannak fajtái, honosított is. Finn és szlovák nemesítési program.
- Feltöltéses bujtással, esetleg félfás dugványokkal szaporítják
- Sorbus-ra oltva törzsés fácskává nevelhető
- Északi fekvésbe telepítik inkább
- 3,5 x 1,8-2 m-es térállás; mély ültetése kerülendő
- Öntözni szükséges
- Évente metszik, de nem szabad erősen, mert nagyon besűrűsödik
- Lehet szedni ernyőstől (150 kg/nap) tárolás, mélyhűtés), illetve szár nélküli bogycóként (80-100 kg/nap) is
- Alacsonyabb bokrú fajtákat ribizskekombájnnal is
- Termőképessége: 5-14 t/ha (3,4-5,2 kg/bokor)

Rendszertan, helyzet, felhasználás

- *Annonaceae* család – *Asimina triloba*
- USA mérséklet övi erdőiből (Mexikói öböltől a Nagy tavakig)
- Domesztikálás a XX. sz. elején
- USA-ban gyűjtik és termesztik is; egyelőre mindenhol kiskerti, kispiaci növény
- Nincs még megbízható termesztéstechnológiája
- Intenzív íz, 18% szénhidrát-tartalom
- Frissen, lekvár, jégkrém, stb.
- Különleges dísznövény
- Gyógyászati és növényvédelmi célú felhasználás

Termesztése

- USA-ban van 40-50 szelektált fajtája, pl. Mango, Prolific, Wells
- Szaporítása (magról), oltással, chip szemzéssel
- Az oltvány kiültetése a termesztés kritikus pontja, sérülékeny gyökérzete miatt (konténeres a legjobb)
- Egy fának 8-12 m²-nyi terület
- Viszonylag későn fordul termőre
- Porzófajta szükséges; kézi beporzás?
- Betakarítás augusztus – októberben, több menetben, éretthez közeli állapotban
- Nem túl jó post-harvest